

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№16 (2019) 20 СӘУІР 2026 ЖЫЛ

ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҰШТАСТЫРҒАН ФОРУМ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде ғылым, бизнес және мемлекеттік құрылымдардың басын қосқан IV «Digital Farabi 2026» халықаралық форумы өтті. Биылғы ауқымды жиын цифрландыру мен жасанды интеллекті ел мен өңір дамуының стратегиялық бағыты ретінде қарастыруға арналған.

Форум аясында қатысушылар назарына IT-компаниялар мен стартап-жобалардың көрмесі ұсынылды. Экспозиция жұмысымен ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек пен вице-министр Динара

Щеглова танысты. Министр университет ғалымдарының инновациялық әзірлемелерін аралап көріп, отандық ғылымның цифрлық жетістіктері мен технологиялық әлеуетіне жоғары баға берді.

Халықаралық жиынның салтанатты ашылуында ҚазҰУ Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев құттықтау сөз сөйлеп, университеттің жаңа дәуірдегі миссиясына тоқталды. «ҚазҰУ цифрлық трансформацияны стратегиялық дамудың аса маңызды бағыты ретінде қарастырады. XXI ғасыр университеті тек білім мен ғылым орталығы ғана емес, сонымен қатар жаңа технологиялар, құзыреттер мен мағыналар қалыптасатын кеңістік болуы тиіс», – деп атап өтті университет басшысы.

Жалғасы 2-бетте

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Қытайдағы Сиань Цзяотун университетінің 130 жылдығына арналған халықаралық іс-шараларға қатысты.

ҚазҰУ жетістіктері Қытайда таныстырылды

Үшкүндік бағдарлама аясында әлемдік деңгейдегі университеттер президенттерінің форумы, халықаралық көрме, Жібек жолы университеттері альянсының кеңес отырысы, сондай-ақ Сиань Цзяотун университетінің 130 жылдығына арналған мерекелік шара ұйымдастырылды.

Халықаралық жиынға Сиань Цзяотун университетінің президенті Чжан Лицунь, Гонконг университетінің ректоры Чжан Сян, Ұлыбританиядағы Бата университетінің ректоры Фил Тейлор, Харбин технологиялық институтының вице-президенті Лю Тин және шетелдік ЖОО басшылары қатысты.

Әлемнің жетекші университеттерін біріктірген кездесу барысында ҚазҰУ ректоры Жансейіт

Түймебаев баяндама жасап, оқу орнының жетістіктері мен алдағы даму жоспарын таныстырды. Өз сөзінде ректор ҚазҰУ мен Қытай жоғары оқу орындары арасындағы әріптестік байланыстың қарқынды дамып келе жатқанын атап өтті.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

KazLAE инженерлік орталығы ашылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Қазақстанның төмен биіктік экономикасы индустриялық-зерттеу орталығының (KazLAE Industrial Research Center) салтанатты ашылу рәсімі өтті.

Жаңа орталық цифрлық шешімдерді әзірлеу, жасанды интеллект пен индустриялық технологиялар саласында бірлескен зерттеулер жүргізу және

жоғары білікті мамандар даярлауға арналған инновациялық алаң ретінде құрылды.

Шараға ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек, вице-министр Динара Щеглова, ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, сондай-ақ халықаралық сарапшы Гилберт ван Керкхове бастаған шетелдік делегация мен технологиялық компаниялардың өкілдері қатысты.

Рәсім барысында сөз сөйлеген министр Саясат Нұрбек еліміздің жаңартылған Консти-

туциясында білім мен ғылым ел дамуының стратегиялық іргетасы ретінде айқындалғанын атап өтті.

«ҚазҰУ-дың табиғаты қалыптасу кезеңінен бастап зерттеу моделіне негізделген. Соңғы үш жылда елімізде ашылған 300-ден астам зертхананың ең озықтары осы қара шаңырақ базасында орналасқан», – деді ведомство басшысы.

Университет ректоры Жансейіт Түймебаев жаңа орталықтың Мемлекет басшысының Қазақстанды өңірлік IT-хабқа

айналдыру және ғылымды өндіріспен ұштастыру жөніндегі тапсырмасын орындаудағы маңызына тоқталды. Ректордың пайымынша, KazLAE орталығы – ұшқышсыз авиация,

аэромобильділік және интеллектуалды басқару жүйелерін дамытатын стратегиялық нысан.

Гүл БАЯНДИНА

3-бет

Ректор Қытайдағы қазақстандық студенттердің жағдайымен танысты

4-бет

Вячеслав ЛОКШИН:

Здоровые женщины и дети важны для экономики страны

5-бет

Бухгалтерия ісінің хас шебері еді

Ғылым мен технологияны ұштастырған форум

Соңы. Басы 1-бетте

Мемлекеттік деңгейдегі міндеттерге тоқталған ғылым және жоғары білім вице-министрі Динара Щеглова бүгінгі таңда мамандарды жаңаша даярлаудың маңыздылығына назар аударды. «Бүгінде жоғары білім беру жүйесіне жаңа міндеттер жүктеліп отыр. Оның ішінде жоғары технологияларды нақты үдерістерге енгізе алатын, оларды әзірлеп қана қоймай, сонымен қатар қауіпсіз әрі этикалық тұрғыда қолдануды қамтамасыз ететін мамандар даярлау бар», – деді вице-министр.

Сондай-ақ Германия, Қытай, Польша және Сербиядан кел-

ген жетекші мамандар пленарлық сессияда кванттық технологиялар мен инновациялық басқару мәселелерін талқы-

лады. Форум жұмысы «Индустриялық ақпараттық жүйелер және жасанды интеллект», «Киберқауіпсіздіктегі жасанды интеллект» және «Big Data & AI: келесі буын цифрлық технологиялары» бағыттары бойынша секциялық мәжілістерге ұласты.

Жиын аясында ҚазҰУ мен «CSAI Group» ЖШС арасында ынтымақтастық туралы меморандум бекітіліп, тараптар бірлескен ғылыми-индустриялық жобаларды іске асыру, технологиялар трансферін дамыту және білікті кадрлар даярлау жөнінде уағдаласты.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев МИФИ Ұлттық ядролық зерттеу университетінің проректоры Дмитрий Савкинмен кездесу өткізді.

Тараптар қос университет арасындағы әріптестік байланысты нығайту және ҚазҰУ базасындағы МИФИ ҰЯЗУ филиалының жұмысын жандандыру мәселесін талқылады.

Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ мен МИФИ университеті арасындағы ынтымақтастық жаңа деңгейге көтерілгенін атап өтіп, бірқатар ұсынысын ортаға салды. «ҚазҰУ базасындағы МИФИ ҰЯЗУ филиалы өз жұмысын табысты жүзеге асырып келе жатыр. Соңғы 2-3 жылда оқу ордасының базасында түрлі бағыттағы ғылыми зертханалар іске қосылды. Осы орайда, зертханалардың мүмкіндігін тиімді пайдалана отырып, МИФИ университетімен ғылыми байланысты одан әрі жоғары деңгейге көтеруіміз қажет. Бұған қоса, академиялық алмасуды жандандыру, бірлес-

Ресейлік ЖОО филиалы жұмысы қарқынды

кен ғылыми жобаларды көбейту және халықаралық рейтингтік журналдарға ғылыми

мақалалар жариялау аса маңызды», – деді Жансейіт Түймебаев.

Жүздесу барысында Дмитрий Савкин де екі жоғары оқу орны арасындағы стратегиялық серіктестіктің маңыздылығына тоқталып, МИФИ тарапынан бірлескен бастамаларды қолдауға дайын екендігін жеткізді.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

ҚР ғылым және жоғары білім вице-министрі Динара Щеглова мен Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Бельгия Королінің және Еуропалық одақтың экономикалық комиссия бойынша кеңесшісі Гилберт ван Керкховенмен кездесу өткізді.

Халықаралық әріптестікті дамыту маңызды

Кездесуде оқу ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев IV «Digital Farabi 2026» халықаралық форумына қатысуға арнайы келген құрметті қонаққа ризашылығын білдірді.

«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ халықаралық QS рейтингінде Топ-200 университеттің қатарына кіреді. Орталық Азия бойынша көшбасшы жоғары оқу орны. Қазіргі таңда ҚазҰУ базасында жаратылыстану, физика, химия, биология, география салалары бойынша жобалар іске асырылады. Осы тұрғыда университет шетелдік ЖОО-лармен кез келген бағыт-

та әріптестік байланыс орнатуға дайын», – деді ректор.

ҚР ғылым және жоғары білім вице-министрі Динара Щеглова халықаралық әріптестікті дамыту мен жоғары білім сапасын арттыруда мұндай кездесулердің маңызы зор екенін атап өтті.

Өз кезегінде Гилберт ван Керкхове Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың ғылыми-білім беру әлеуетіне жоғары баға берді.

Кездесу соңында тараптар өзара ынтымақтастықты тереңдету жөнінде келісімге келіп, бірлескен бастамаларды жүйелі түрде жүзеге асыруға ниет білдірді.

Стратегиялық мәнге ие кездесу

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Dongfang Electronics Corporation компаниясының президенті Фан Чжэнцзимен кездесті.

Тараптар әріптестік байланысты нығайту мәселесін талқылады. Жүздесуге «Достық Энерго» АҚ басшысы Әсет Елшібаев және Dongfang Electronics Corporation компаниясының өкілдері қатысты.

Келіссөз барысында ҚазҰУ, «Достық Энерго» АҚ мен Dongfang Electronics Corporation компаниясы арасында үшжақ-

ты ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды.

Оқу ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ әрдайым халықаралық серіктестікті дамытуға, білім мен ғылымды өндіріс саласымен ұштастыруға басымдық беретінін жеткізді. «Бүгінгі кездесу университетіміз үшін аса маңызды әрі стратегиялық мәнге ие. Dongfang Electronics Corporation компаниясымен орнатылған байланыс – өзара тиімді әріптестіктің жарқын үлгісі. ҚазҰУ-дың ғылыми әлеуеті мен компанияның өндірістік тәжірибесін ұштастыру жаңа мүмкіндіктерге жол ашады деп санаймын», – деді ректор.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Ректор Қытайдағы қазақстандық студенттердің жағдайымен танысты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Қытайдағы Солтүстік-батыс политехникалық университетінде білімін жалғастырып жатқан қазақстандық студенттермен кездесті. ҚазҰУ базасында ашылған осы университеттің филиалында оқитын жастар қазіргі таңда Қытайда екінші курста оқуын жалғастыруда.

Жиынға Солтүстік-батыс политехникалық университетінің ректоры Сун Баовэй, оқытушылар, қызметкерлер қатысты.

Оқу ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев Қазақстан мен Қытайдың серіктестігі күн санап артып келе жатқанын атап өтті. Өз сөзінде ректор

ҚазҰУ Қытайдың жоғары оқу орындарымен ғылым және жоғары білім саласында әріптестікті нығайту бағытында жүйелі жұмыс атқарып жатқанын алға тартты. Университет базасында Қытаймен бірлескен түрлі бағыттағы зертханалар мен ғылыми орталықтар ашылып отыр.

«ҚазҰУ ғылыми инфрақұрылымды дамыту бойынша белсенді жұмыс істеуде. Университетте ашылған қашықтықтан зондтау, суперкомпьютер, робототехника орталықтарында ауқымды ғылыми жобалар іске асырылып жатыр. Мұндағы инновациялық жобалар экология және экономика салаларындағы өзекті мәселелерді шешуге өз үлесін қосады», – деді ректор.

Кездесуде цифрландыру, жасанды интеллект, инженерлік технологиялар және тұрақты даму бағыттарындағы бірлескен бастамаларға назар аударылды. Ректор қазақстандық студенттерге сапалы білім алу мен ғылыми ізденістің маңыздылығын баса айтып, жандану дәуірінде бәсекеге қабілетті маман болу үшін халықаралық тәжірибені меңгеру қажеттігін алға тартты. Сонымен қатар студенттерді белсенділік танытып, жаңа білім мен дағдыларды игеруге шақырды. Сөз соңында ЖОО басшысы қазақстандық жастарға оқуларына сәттілік тіледі.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев JJZD Integrated Housing CO., LTD компаниясының директоры Ван Сянвуды қабылдады.

Заманауи технологиялармен бөлісуді ұсынды

Кездесуде тараптар университет пен компания арасындағы серіктестікті нығайту, тәжірибе алмасу және заманауи технологияларды енгізу бағыттарын талқылады. Екі тарап болашақта бірқатар нақты жобаларды қолға алып, өзара тиімді байланыстарды кеңейтуге дайын екендіктерін білдірді.

Оқу ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ-дың қытай компанияларымен бірлесіп жүзеге асырып жатқан жобаларына тоқталып, олардың білім мен ғылымды дамытудағы маңызын атап өтті.

Сондай-ақ университеттің халықаралық серіктестікті нығайту бағытындағы бастамалары мен жетістіктері туралы ақпарат берді.

Өз кезегінде Ван Сянву ҚазҰУ-мен ынтымақтастық орнатуға жоғары қызығушылық танытты. Ол университеттің ғылыми әлеуеті мен кадрлық мүмкіндіктерін жоғары бағалап, бірлескен жобаларды жүзеге асыру екі тарап үшін де тиімді болатынына назар аударды. Компания тарапынан заманауи технологиялармен бөлісу және тәжірибе алмасуды ұсынды.

Нейроғылым бағытында бірлескен жобалар іске асады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Каспий университетінің ректоры Жолдасбек Нүсенов бастаған делегациямен кездесті.

Делегация құрамында Н.И.Вавилов атындағы Жалпы генетика институтының генетикалық биотехнологиялар бөлімінің меңгерушісі Валерий Даниленко, профессор Мин Чэнь, Ресейдің МИФИ базасындағы Зияткерлік кибернетикалық жүйелер институтының жетекші ғылыми қызметкері София Борисевич және өзге де ғалымдар болды.

Өз сөзінде Жолдасбек Нүсенов ҚазҰУ базасында өтетін жасанды интеллект тақырыбына арналған халықаралық конференцияның маңызды-

лығына тоқталып, бұл алаң ғылыми қауымдастық өкілдері үшін тәжірибе алмасуға, жаңа идеялар мен жобаларды талқылауға мүмкіндік беретінін атап өтті.

Сонымен қатар делегация мүшелері университет жанындағы Ми институтының ғылыми-зерттеу қызметіне ерекше қызығушылық танытып, нейроғылым, биотехнология және жасанды интеллект бағыттарында бірлескен жобаларды іске асыру мүмкіндіктерін қарастыруға дайын екендіктерін жеткізді.

В КазНУ имени аль-Фараби в рамках Недели науки, приуроченной к празднованию Дня науки, состоялась открытая лекция доктора медицинских наук, профессора и академика Вячеслава Нотановича Локшина на тему «Современные возможности репродуктивной медицины», вызвавшая большой интерес у студенческого сообщества, магистрантов, докторантов и преподавателей вуза. Профессор В.Н. Локшин стоял у истоков новых направления в науке – репродуктивной медицины и вспомогательных репродуктивных технологий. Им создана новая область медицины, призванная сохранить репродуктивный потенциал у онкологических больных — онкофертильность, за что он был удостоен премии «Лучший врач России». Он обладатель множества престижных наград, среди которых орден «Барыс» I-ой степени. Вячеслав Локшин — знаковая фигура в отечественном здравоохранении. Являясь руководителем международного центра клинической репродуктологии «Persona» и членом Национального совета по науке и технологиям при Президенте РК, он внес неоценимый вклад в развитие вспомогательных репродуктивных технологий (ВРТ). На счету академика более 215 научных работ, 7 патентов и создание уникальной школы практических врачей.

Вячеслав ЛОКШИН, академик:

Здоровые женщины и дети важны для экономики страны

В ходе лекции Вячеслав Нотанович подчеркнул, что сегодня репродуктивная медицина вышла на принципиально новый уровень, позволяя решать сложнейшие задачи демографической политики. Спикер акцентировал внимание на важности президентской программы «Аңсаған сәби», в рамках которой количество квот на ЭКО увеличилось до 7 000 ежегодно, было проведено 35 тысяч программ, родилось 13 тысяч детей.

– Программа продолжает работать, и мне хотелось, чтобы она никогда не завершалась. Количество квот должно только увеличиваться, – подчеркнул спикер. – Большинство молодых людей в наши дни лишь поверхностно осведомлены о проблемах бесплодия, хотя многие из них даже не знают, существуют ли такие проблемы на самом деле. По данным ВОЗ, сегодня почти 200 млн женщин в мире лишены возможности иметь своих детей. Несколько лет назад их было 186 млн., и эта цифра растет. И бесплодием в целом, страдает каждый шестой брак, это 17,5 процентов взрослого населения планеты. Проблема серьезная, и когда-то всеобщая декларация ООН, написанная в 1948 году, определила право на доступ к лечению бесплодия супружеских пар, не имеющих детей. К большому сожалению, эта проблема до сих пор не решена. Большинство нуждающихся не имеют доступа к адекватному современному лечению.

Генеральный директор Тедрос заявил: «Бесплодность никого не дискриминирует, но затрагивает все категории населения». Огромное страдающее количество бесплодием говорит: «Расширьте доступ к лечению». Но, к сожалению, более чем в половине стран, которые есть в мире, затраты на один цикл ЭКО программы ВРТ превышает среднегодовой ВВП на душу населения. То есть за год супруги не могут заработать средств на это. Поэтому проблема доступности – она самая актуальная. Информационно об этом не знают люди, финансово очень дорого. Казахстан – большая страна, и доступность в каждом городе, конечно, отсутствует. Есть законодательные проблемы, есть религиозные, которые требуют решения. И поэтому мы считаем, что каждая супружеская пара, которая нуждается в лечении, должна получить этот доступ.

Сегодня свободный доступ к ВРТ определяется по оценке: на один млн населения сколько программ ЭКО. Важно: значение не имеет социальное, культурное, религиозное мо-

тивны, должны быть национальные регистры, которых нет, определяется число цикла примерно на млн населения. Есть страна, где больше всех выдается квот, неограниченное количество – это Израиль. Там дают сколько нужно человеку, столько же дают для рождения двух детей в семье. Больше всех программа ЭКО сегодня проводится в Японии, там почти всех удовлетворяет, потому что очень большая программа с деторождением. Есть данные ВОЗ, что прогнозируемые расходы на материнскую заболеваемость в США составляет 32 млрд долларов в бюджете страны. Каждый доллар, потраченный на расширение услуг по планированию семьи, приносит примерно 120 долларов в копилку той или иной страны. Это очень важно, более здоровые женщины и дети вносят вклад в экономику страны, в образование и науку.

Несколько слов о развитии технологии в Казахстане. Мы доказали главе государства, и с приходом Касым-Жомарта Кемеловича Токаева я обратился с письмом, где обосновал необходимость более широкой возможности для каждой супружеской пары получить желаемую квоту. Честно говоря, был удивлен решением Главы государства. Я в письме предполагал ежегодно на тысячу квот увеличивать, а Президент решил по-своему, что с 2021 года каждый год будем иметь 7 тысяч программ в рамках программы «Аңсаған сәби». В своих статьях премьер-министр Олжас Бектенов в прошлом году и в этом году, недавно вышла его статья в газете об итогах правления Президента Токаева, отмечал программу «Аңсаған сәби» как одно из достижений этого всего периода. Благодаря этой программе за прошедшие пять лет мы провели 35 тысяч программ. На сегодня родилось 13 тысяч детей и еще несколько тысяч беременных есть. С моей точки зрения, эта программа никогда не закончится. Квот должно увеличиваться, потому что потребность в стране растет.

Особое внимание академик уделил инновационному направлению – онкофертильности. Вячеслав Нотанович

отметил, что сохранение репродуктивного потенциала у онкологических больных является гуманной и научно обоснованной задачей современной медицины. Интеграция фундаментальных исследований в практическое здравоохранение позволяет не только лечить болезни, но и дарить надежду на полноценное будущее.

– Хочу отметить, что программа ЭКО проводится не только при бесплодии. Есть случаи, когда процедуры оплодотворения необходимы для сохранения яйцеклеток, сперматозоидов и эмбрионов. Такая необходимость возникает, например, у онкологических пациентов, которым предстоит химиотерапия, лучевая терапия или операции. Перед началом лучевой терапии мы получаем даже незрелые яйцеклетки и можем их дозреть в специальной среде, а затем оплодотворить, если это возможно. Если оплодотворение невозможно, клетки замораживаются. После успешного лечения онкологического заболевания, при условии выживаемости пациента, через пять лет мы можем использовать сохранённые эмбрионы или клетки для создания генетически родного ребёнка.

Некоторые пациенты в возрасте около 40 лет обращаются к нам с вопросом: «Почему мне не сообщили о возможности заморозки яйцеклеток перед удалением яичников или проведением лучевой терапии?» Это вызывает серьёзные нарекания в адрес онкологов, которые, сосредоточившись на спасении жизни пациента, не информируют его о возможности сохранения репродуктивной функции.

Важно понимать, что для качественной жизни человек хочет иметь детей. Учитывая значительные успехи современной онкологии, каждый человек репродуктивного возраста должен получать рекомендации о возможности сохранения биологического материала. Особенно это касается молодых людей, особенно девушек. Если девушка считает, что пока рано заводить детей, она может заморозить свои яйцеклетки примерно в возрасте 34–35 лет. Это

называется социальной криоконсервацией. Когда придёт время, и жизнь позволит, она сможет воспользоваться этими яйцеклетками для рождения ребёнка. Следует учитывать, что для достижения вероятности около 70% успешного зачатия необходимо заморозить около двадцати яйцеклеток. Из ста девушек, которых замораживают, возвращаются более десяти процентов. Это свидетельствует о том, что некоторые из них не смогли решить свои проблемы, в то время как другие успешно забеременели и родили.

Существует еще одна интересная программа, которую я хотел бы реализовать в Казахстане, возможно, в Алма-Ате. Она предполагает обследование девушек в возрасте от 20 до 25 лет для выявления уровня антимюллеровского гормона. Если этот показатель окажется ниже единицы, это может указывать на риск значительного снижения овариального резерва в течение следующих 3-4 лет. Для предотвращения этой проблемы предлагается замораживание яйцеклеток до замужества. К сожалению, таких случаев становится всё больше.

До начала XX века учёные не имели полного представления о процессе оплодотворения. В XVII веке голландский исследователь Антони ван Левенгук создал первый микроскоп, который позволил ему увидеть сперматозоиды – крошечные подвижные клетки, напоминающие человечков. Он был первым, кто описал их. Спустя примерно сто лет после этого открытия была описана яйцеклетка, на поверхности которой происходит оплодотворение. Современные исследования показали, что из 10 тысяч сперматозоидов только один способен проникнуть в яйцеклетку и оплодотворить её. И долго никто не мог понять, только несколько лет назад, благодаря искусственному интеллекту, расшифровали, что там специальные белки создают вот эту привелегию. Более того показали, что не сперматозоид решает какую яйцеклетку выбрать, а решает яйцеклетка.

Современная клиническая эмбриология претерпела зна-

чительные изменения за последние 40 лет. В 1975 году были проведены первые успешные процедуры, но тогда специалисты имели лишь поверхностное представление о возможных последствиях. Сегодня, благодаря развитию искусственного интеллекта и созданию собственных генетических лабораторий, мы можем гораздо больше: исследовать все 46 хромосом, замораживать яйцеклетки и эмбрионы. Всего 20 лет назад эти технологии были недоступны, но за последние 10 лет количество деторождений после экстракорпорального оплодотворения значительно возросло, включая женщин старшего репродуктивного возраста.

Главная проблема нашего времени – это женщины старше 40 лет, которые решают стать матерями. Они часто выбирают карьеру, заканчивают институт в 30 лет, проходят резидентуру, докторантуру, строят карьеру и отправляются в командировки. В прошлом такие женщины имели семью с семьёй детьми, а сегодня у них в среднем полтора ребёнка. К 40 годам они обнаруживают у себя массу заболеваний и обращаются в ЭКО. Мы начинаем подготавливать их к программе, но не всем удаётся помочь из-за возраста.

Возраст также влияет на мужчине пожилого возраста, у которых снижается качество спермы и возникают болезни, что приводит к неприятным и непродуктивным исходам. Поэтому всё должно происходить в своё время. С возрастом увеличивается количество неправильных хромосом, меняются молекулярные процессы и повышается уровень микробиляции. Это нарушает процесс формирования хромосом и изменяет митохондрии, которые являются основными энергетическими станциями клетки. У женщин старше 40 лет возрастает число неудачных программ ЭКО, включая неоплодотворение и остановку эмбриона в развитии. В нашей лаборатории мы проводим преимплантационное генетическое тестирование (ПГТ-А) и можем успешно перевести каждый пятый эмбрион, что составляет около 20%.

Завершая встречу, академик Локшин ответил на вопросы молодых ученых, подчеркнув, что успех в науке требует постоянного поиска и ответственности. Лекция стала важным этапом образовательной программы Недели науки в КазНУ, способствуя передаче опыта от признанных мастеров своего дела будущему поколению исследователей и врачей.

Каиржан ТУРЕЖАНОВ

Бухгалтерия ісінің хас шебері еді

Экономика және бизнес жоғары мектебінің Қаржы және есеп кафедрасының ұйымдастыруымен «Тұрақты трансформациялар дәуіріндегі есеп, аудит және талдау: үлкен деректер, жаңа технологиялар және ТДМ» тақырыбында дөңгелек үстел өтті. Басқосу ұлттық бухгалтерлік есеп, аудит және экономикалық талдау мектебінің дамуына елеулі үлес қосқан көрнекті ғалым, ұлағатты ұстаз Владимир Константинович Радостовецтің туғанына 100 жыл толған мерейтойына арналды. Владимир Радостовец өмірде қандай адам болды, ерен еңбегі арқылы отандық ғылымның дамуына, маман-кадрларды даярлауға қандай үлес қосты? Бүгін осы жайында «Qazaq universiteti» газетінің оқырмандарына әріптестері мен шәкірттері, баласы сыр шертеді.

– Әйгілі ғалым Владимир Радостовецтің еліміздің экономикалық дамуына, оның ішінде бухгалтерлік есеп және аудит саласының қалыптасып, жетілуіне қосқан еңбегі орасан. Ол бухгалтерия ісінің хас шебері еді. Құдай оны есепші етіп жаратқан. Владимир Константинович өте ізденімпаз, еңбекқор ғалым болды.

Оның тәжірибесі өте бай еді. Тәуелсіз Қазақстанның бухгалтерлік есеп, салық, аудит туралы алғашқы заңдарын жазуға көп еңбек сіңірді. Ол ғылыми қызметі мен оқытушылық жұмысын қатар алып жүрді. 1960-61 жылдары С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің Бухгалтерлік есеп және статистика кафедрасында оқытушы, аға оқытушы, 1962 жылы экономика факультеті деканының орынбасары болды. 1963 жылы Алматы халық шаруашылығы институтының құрылуына байланысты В.Радостовец осы институтқа ауысып, оқу ордасында аға оқытушы, кейін доцент, одан соң Бухгалтерлік есеп кафедрасының профессоры қызметтерін атқарды.

Владимир Константинович 25 жыл бойы еліміздегі ең ірі Бухгалтерлік есеп және шаруашылық қызметті талдау кафедрасын басқарды. Сонымен

Әкем – ұлты белорус, туған жері Украина болғанымен, ол өзінің шынайы Отанын Қазақстаннан тапты және өмір бойы оның жалынды патриоты болып өтті. Ұлы Отан соғысы жылдары мен соғыстан кейінгі кезеңде, «әке үшін бала жауап бермейді» деген әйгілі ұранға қарамастан, сталиндік қуғын-сүргінге ұшыраған әкенің баласы ретінде ол тіпті орта білім де ала алмады. Өйткені жұмыс істеп, отбасын асырау қажет болды.

Алайда кезінде бұйырмаған білімін ол аз уақыттың ішінде толықтырып алды. 27 жасында – 9-сынып оқушысы, 31 жасында – Мәскеудегі беделді жоғары оқу орнының (үздік дипломмен!) түлегі, 35 жасында – ҚазМУ оқытушысы, 37 жасында – ғылым кандидаты, доцент, кафедра меңгерушісі және факультет деканы, 45 жасында – ғылым докторы және профессор болды.

Оның шәкірттері ондаған жылдар бойы елімізде бизнес, ғылым және саясат салаларында жетекші қызметтер атқарды, ал олардың көпшілігі бүгінгі күнге дейін сол қызметтерінде еңбек етіп келеді. Олар тәуелсіз Қазақстан мемлекетінің қалыптасуына және оның экономикасының дамуына зор үлес қосты. Алайда ғылым Владимир Константиновичтің өмірінің мәні болды. Ол экономика бойын-

Мәди БАЙДӘУЛЕТОВ,
ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, АҒА ОҚЫТУШЫ:

Шәкірті болғанымды мақтан тұтамын

қатар 12 жыл Алматы халық шаруашылығы институтының есеп-экономикалық факультетінің деканы болды, кандидаттық диссертацияларды қорғау жөніндегі ғылыми кеңестің жұмысына жетекшілік етті. Оның жазған еңбектері ұшан-теңіз: 390-нан астам жарияланым, жалпы көлемі 2000 баспа табақтан (шамамен 30 000 кітап беті) асады. Көптеген еңбектері қазақ тіліне және КСРО ха-

лықтарының тілдеріне аударылды. Өмірде өте қарапайым, кісіге аса жұғымды, шәкірттеріне көп қамқорлық танытты. Мен өмірде азды-көпті жетістікке жетсем, соның бәрі осы ұстазым Владимир Константиновичтің арқасы. Ауылдан келген мені оқытушылыққа қалдырып, ғылымға баулығаны үшін алғысым шексіз. Мен ол кісінің шәкірті болғанымды әрқашан мақтан тұтамын.

Виктор РАДОСТОВЕЦ,
ҰЛЫ, ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, АУДИТОР,
«НАК «Центраудит-Казахстан» ЖШС директоры:

ҚазҰУ-да әкемнің атындағы аудитория ашылса...

ша іргелі еңбектер жазумен қатар, ауыл шаруашылығы, тамақ өнеркәсібі, көлік және геология салаларындағы кәсіпорындарда жұмыс істейтін тәжірибелі бухгалтерлер арасында қаржылық білімді кеңінен насихаттаумен де айналысты. Ол тек көрнекті ғалым және ұстаз ретінде ғана емес, сонымен бірге оптимизмге толы, еліміздің болашағына сенген, бухгалтер мамандығын шығармашылық тұрғыда тартымды ете білген нағыз жан-

ашыр насихатшы ретінде қалды. Әкемнің ардақты есімі Алматы қаласында көшеге және Нархоз, Тұран сияқты жоғары оқу орындарының оқу аудиторияларына берілген. Енді Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да аудиториясы ашылса, біз қуана қолдау көрсетер едік. Әкемнің туғанына 100 жыл толған мерейтойын атап өтіп отырған ҚазҰУ басшылығына, Экономика және бизнес жоғары мектебінің шәкірт-ұстаздарына, бәріңізге айтар алғысым шексіз.

Владимир Радостовец – тағдыры таңғажайып әрі тым күрделі тұлға. Алдымен кеңестік кезең, кейін тәуелсіз Қазақстанмен біте қайнасқан, ел экономикасының қалыптасуына баға жетпес үлес қосқан қайраткер. Еңбектерінің басым бөлігі Қазақстанда қарқынды

Бақыт СҰЛТАНОВА, экономика ғылымының кандидаты,
Қаржы және есеп кафедрасының доценті:

«Махаббат, музыка және бухгалтерлік есеп – мәңгілік!»

дамыған ауыл шаруашылығы саласына, сондай-ақ көлік және тамақ өнеркәсібіне арналды. Геология сияқты дәстүрлі салаларды да назардан тыс қалдырмады. Жастайынан жинаған тәжірибесі оған өндірісте жұмыс істейтін мамандарға ерекше көңіл бөлуге мүмкіндік берді. Оның кітаптарымен ғылыми мақалаларының қарапайым әрі түсінікті тілін, күрделі дүниені жеңіл жеткізе білетін шеберлігін ерекше атап өткім келеді.

Владимир Константинович елімізде ғылыми кадрларды даярлауға үлкен үлес қосты. Оның жетекшілігімен 52 экономика ғылымының кандидаты дайындалып, 6 ғылым докторына ғылыми және практикалық көмек көрсетілді.

Владимир Константинович кадр таңдауда ерекше қабілетке ие және зор мән беретін. Себебі болашақ мамандар даярлауда оқытушы-профессорлар құрамының біліктілігіне жоғары талап қоятын. Олардың көпшілігі ғылымда, білімде, саясатта және бизнесте үлкен жетістіктерге жетті және мыңдаған жас мамандарды тәрбиеледі.

Менің де ғалым, ұстаз болып қалыптасуыма Владимир Константиновичтің үлесі зор. Қазақстанда профессор Владимир Радостовецтің бухгалтерлік есеп мектебі қалыптасты және мен осы мектептің мүшесі болғанымды мақтан тұтамын. 1960 жылдары ғалым кибернетика идеяларымен айналысып, оларды экономика мен білім

беру саласына енгізуді насихаттады. Сондай-ақ аудит саласының дамуына зор үлес қосты, аудиторлық ұйымдардың құрылуына бастамашы болды. Владимир Константинович Қазақстан тарихында өтпелі кезеңде ел экономикасының тұрақтылығын сақтауға үлес қосқан көрнекті тұлғалардың бірі ретінде қалды. Көрнекті ғалым еліміздегі алғашқы «Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы», «Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі)», «ҚР аудиторлық қызмет туралы» заңдарын, сондай-ақ отандық бухгалтерлік есеп стандарттарын әзірлеуге тікелей қатысты.

Владимир Радостовец аудит сияқты экономикалық қызметтің жаңа бағытының маңызын алғашқылардың бірі болып түсініп, бүгінге дейін табысты жұмыс істеп келе жатқан «Центраудит-Казахстан» аудиторлық компаниясының негізін қалады. 1996 жылы Владимир Константиновичке «ҚР ғылым және техника саласындағы еңбек сіңірген қайраткері» жоғары атағы берілді.

Танымал ғалым артында ғылыми мұра ғана емес, парасатты, харизмалы, әрдайым позитивті тұлға ретінде жарқын із қалдырды. Ал оның: «Махаббат, музыка және бухгалтерлік есеп – мәңгілік!» деген әйгілі ұраны экономистердің бірнеше буынының өмірлік қағидасына айналды.

Нәзікен АЛПАМЫСҚЫЗЫ, АҚЫН

Өмір-өлшем

Профессор Владимир Радостовецке арнаймын

Өмір-өлшем, Молшылық пен жоқшылық есептелген.	Ал қазына Тек ғұмырдың құнымен өзектелген.
Аңқау пенде Есебінен жаңылып тезек терген.	Өмір-есеп, Ырыздығы әркімнің есептелген.
Қанағат деп Таршылыққа төзімін төсеп келген.	Фәни заңы: Асқан-тосқан әр кезде кезек келген.
Өмір-сауда Алмақтың да салмағы есептелген.	Хақ алдында Кісі ақысын жегендер есеп берген.
Пайда қуып Әр шығынын салмақтап тежеп көрген.	Бұ жалғанда Тегін не бар? Бәрі де есептелген.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

КазНУ имени аль-Фараби всё чаще становится пространством не только для получения знаний, но и для их активного обмена между культурами и академическими школами. Особенно ярко это проявляется в педагогической практике иностранных докторантов, которые не просто обучаются, но и становятся полноправными участниками образовательного процесса. Один из таких примеров — педагогическая практика докторанта первого года обучения ОП 8D04108 «Учет и аудит» Ма Хуэйцзе (КНР).

В рамках своей стажировки докторантка провела специализированную лекцию для студентов, выбрав тему, напрямую связанную с профессиональной деятельностью будущих специалистов — «Пять этапов аудита». Однако занятие не ограничилось сухой теорией. Напротив, лекция стала живым примером того, как международные стандарты аудита могут быть интегрированы в современный учебный процесс и адаптированы к практическим реалиям. Ма Хуэйцзе подробно раскрыла применение ключевых стандартов — MCA 315 и MCA 320, уделив особое внимание вопросам выявления рисков существенного искажения и определению уровня существенности. Студенты получили не только теоретическую базу, но и целостное понимание того, как формируется стратегия аудита, каким образом определяются его объем, сроки и направления, а также как разрабатываются процедуры реагирования на выявленные риски. Особый акцент был сделан на необходимости глубокого понимания бизнес-среды проверяемой организации, что является важней-

Педагогическая практика иностранных докторантов в университете

шим этапом качественного аудита. Интересно, что занятие было построено в интерактивной форме, что позволило значительно повысить вовлеченность аудитории. После теоретической части студенты погрузились в анализ реального кейса — истории компаний Enron и Dynegy, ставшей классическим примером последствий некорректной оценки рисков. Этот кейс вызвал живую дискуссию и позволил обучающимся взглянуть на профессиональные ошибки с точки зрения их реального влияния на бизнес. Стоит отметить, что педагогическая практика проходит под руководством профессиональных наставников кафедры «Финансы и учет» Высшей школы экономики и бизнеса. Опытный профессорско-преподавательский состав кафедры на постоянной основе принимает активное участие, дает обратную связь и обеспечивает высокий уровень профессионализма, методическую точность и практическую ценность занятий. Благодаря такому сопровождению любая лекция приобретает не только образовательный,

но и исследовательский характер. Подобные инициативы свидетельствуют о том, что университет успешно реализует стратегию интернационализации образования. Привлечение иностранных докторантов к преподавательской деятельности способствует расширению академического горизонта студентов, знакомит их с международными подходами и лучшими практиками, а также формирует навыки работы в мультикультурной профессиональной среде. Таким образом, педагогическая практика Ма Хуэйцзе стала не просто этапом обучения, а значимым вкладом в развитие образовательной среды университета. Она продемонстрировала, как современные методы преподавания, практико-ориентированный подход и международный опыт могут эффективно сочетаться, формируя новое поколение компетентных и востребованных специалистов в области учета и аудита.

Фарида ЕРДАВЛЕТОВА,
ассоциированный профессор
кафедры финансы и учет,
ВШЭБ

Чистый кампус — ответственность каждого

Сегодня вопросы экологической ответственности выходят на первый план государственной и общественной повестки. Ежегодно в Казахстане образуется более 4,5 миллиона тонн коммунальных твердых отходов, при этом лишь около 25–28 процентов из них проходят сортировку и переработку. Значительная часть отходов направляется на полигоны, что усиливает нагрузку на окружающую среду. В этих условиях формирование культуры осознанного потребления и бережного отношения к ресурсам становится важной задачей системы образования.

Этой теме была посвящена встреча студентов с представителем компании Ecosen.kz Абылкасимовой Далией Анварбековной, прошедшая в рамках республиканской программы «Таза Қазақстан». Мероприятие стало частью системной работы по развитию экологического просвещения и продвижению принципов устойчивого развития в университетской среде. В начале встречи спикер представила обзор текущей ситуации в сфере обращения с отходами, рассказала о классификации ком-

мунальных отходов и подчеркнула, что переработка является не только экологической необходимостью, но и экономическим перспективным направлением. По её словам, вторичное сырьё следует рассматривать как ресурс, который может возвращаться в производственный цикл и использоваться для создания новой продукции. В формате открытого диалога студенты обсудили организацию раздельного сбора отходов в общежитиях и на территории кампуса, а также узнали о вос-

требованных видах вторичного сырья и карьерных возможностях в экологической сфере. Участники отметили, что встреча помогла по-новому взглянуть на привычную сортировку отходов и понять её практическую значимость. Также были затронуты вопросы государственной поддержки переработки, внедрения современных технологий и перехода к круговой экономике, при которой отходы становятся ресурсом для нового производственного цикла, что соответствует принципам устойчивого развития и ЦУР 12. Организаторами мероприятия выступили преподаватели кафедры ХИТОВПСИП Уркимбаева П.И., Кенесова З.А., Аликулов А.Ж. и Махаева Д.Н., подчеркнувшие, что экологическое воспитание студентов является важной составляющей образовательного процесса. Подобные встречи способствуют формированию активной гражданской позиции, социальной ответственности и готовности молодежи участвовать в решении актуальных экологических задач. Встреча в рамках программы «Таза Қазақстан» стала площадкой для содержательного диалога и обмена идеями. Подобные инициативы формируют у молодежи понимание личной роли в сохранении окружающей среды и подтверждают, что устойчивое будущее начинается с осознанных действий каждого.

Адилет АЛИКУЛОВ,
Данэля МАХАЕВА,
ст. преподаватели кафедры
ХИТОВПСИП

По поручению Председателя Правления — Ректора КазНУ имени аль-Фараби Жансеита Кансеитовича Туймебаева председатель профсоюза «Парасат» Мекебаев Талгат Кумаргалиевич на физико-техническом факультете вручил золотую медаль «За выдающиеся заслуги» одному из известных ученых, внесших значительный вклад в развитие науки и образования страны, — профессору кафедры теоретической и ядерной физики, доктору физико-математических наук Фёдорову Михайловичу Пенькову по случаю его 70-летнего юбилея.

Учёный теоретической и ядерной физики

Фёдор Михайлович — признанный учёный в области теоретической и ядерной физики. Его научные исследования посвящены сложным проблемам квантовой физики, в частности, трёхтеловой задаче и проблеме ядерной физики. За годы научной деятельности им опубликовано более 130 научных работ, а также получены авторские свидетельства на изобретения. Его труды высоко оцениваются научным сообществом и вносят значительный вклад в развитие теоретической физики. Научный путь учёного тесно связан с рядом крупных научных центров. На протяжении многих лет он работал в Институте ядерной физики Министерства энергетики Республики Казахстан, пройдя путь от научного сотрудника до заведующего лабораторией теоретической физики и научного руководителя отдела. Кроме того, Фёдор Михайлович поддерживает тесные научные связи с Объединённым институтом ядерных исследований в городе Дубна (РФ), который является одним из крупнейших международных научных центров в области ядерной физики. В настоящее время Пеньков Ф.М. работает профессором на кафедре теоретической и ядерной физики физико-технического факультета КазНУ. Он читает лекции по теоретической, ядерной и прикладной физике. Под его руководством разрабо-

тано и внедрено 16 учебных курсов для студентов факультета. Профессор Пеньков уделяет особое внимание научному развитию студентов и молодых исследователей. Его ученики регулярно занимают призовые места в конкурсах молодых учёных на уровне университета, что свидетельствует о его высоком профессионализме как наставника и научного руководителя. Научные достижения учёного получили признание и на международном уровне. Он является лауреатом премии Объединённого института ядерных исследований, награждён Почётной грамотой Министерства энергетики Республики Казахстан, а также государственной наградой — медалью «30 лет Независимости Республики Казахстан». Фёдор Михайлович Пеньков — опытный учёный и педагог, вносящий значительный вклад в подготовку молодых специалистов, органично сочетая науку и образование. Его научные труды и педагогическая деятельность играют важную роль в развитии физической науки в Казахстане и воспитании нового поколения исследователей. Уважаемый Фёдор Михайлович, примите искренние поздравления с юбилеем! Желаем Вам творческих успехов, крепкого здоровья и долгих лет жизни.

Нурзада БЕЙСЕН,
декан физико-технического факультета

Академиялық басқару және GenAi мүмкіндіктері

Тұрақты даму мақсаттарының «Сапалы білім беру» бағыты аясында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ база-сында «Академиялық басқару және білім беру сапасы: жетекшілер мен оқытушылар үшін қарқындылық» атты сараптамалық стратегиялық сессия өтті. Ауқымды басқосу университеттің білім беру сапасын арттыруға бағытталған жүйелі жұмысының заңды жалғасы болды.

Сессияның негізгі мақсаты – заманауи генеративті жасанды интеллект (GenAI) құралдарын оқу үдерісіне тиімді енгізу арқылы пәндерді құзыреттілік тұрғысынан қайта құрастыру, бағалаудың ашық әрі әділ жүйесін қалыптастыру және академиялық басқаруды жетілдіру. Сонымен қатар факультеттер мен кафедралар деңгейінде білім сапасының бірыңғай стандарттарын орнықтыру мәселелері талқыланды.

Іс-шара бірнеше бағыт бойынша (параллель форматта) ұйымдастырылды. Атап айтқанда «Хаоссыз процестер: оқу қызметіндегі процестік басқару», «Қайта құрастыру – 2026: GenAI құралдары көмегімен пәннің редизайнын жасау», «Дуалды оқыту және микробіліктілікті енгізу: кафедра меңгерушілеріне арналған практикум», сондай-ақ «Оқыту этикасы және қақтығыстарды басқару» тақырыптары қамтылды.

Университеттің оқытушы-профессорлар құрамы «Қайта құрастыру – 2026» және «Оқыту этикасы және қақтығыстарды басқару»

семинарларына белсенді қатысты. Практикалық бөлімде бірнеше команда құрылып, университет әкімшілігі ұсынған силлабус үлгісі және әдістемелік нұсқаулар негізінде бір пән бойынша толық оқу-әдістемелік пакет әзірленді.

Генеративті жасанды интеллект құралдарын (Gemini, чат-боттар және өзге де бағдарламалар) қолдана отырып, қатысушылар пәннің жаңартылған силлабусын, бір дәрістің мазмұнын, семинар сабағының жоспарын, студенттердің өзіндік жұмыс тапсырмаларын және қорытынды емтихан бағдарламасын дайындады. Жұмыс барысында дәстүрлі тәсілмен әзірленген материалдар мен GenAI көмегімен жасалған нұсқалар салыстырылып, олардың құрылымдық артықшылықтары мен тиімділігі талданды.

Басқа факультеттермен қатар, химия және химиялық технология факультетінің

оқытушылары да белсенділік танытты. Жалпы және бейорганикалық химия кафедрасының оқытушылары А.Бахадүр, Н.Далабаева, Л.Мылтықбаева, Л.Түгелбаева және Б.Дәуітбекқызы аталған сессия жұмысына қатысып, тәжірибе алмасты.

«Оқыту этикасы және қақтығыстарды басқару» семинары барысында академиялық адалдық, әділ бағалау, кәсіби қарым-қатынас мәдениеті, аудиториядағы психологиялық ахуалды басқару және шиеленістерді сындарлы шешу жолдары кеңінен қарастырылды. Қатысушылар нақты кейстер негізінде талқылау жүргізіп, рөлдік ойындар арқылы практикалық дағдыларын жетілдірді.

Стратегиялық сессия білім беру мазмұнын жаңарту мен цифрлық технологияларды тиімді пайдаланудың маңызын тағы бір мәрте айқындады. Генеративті жасанды интеллект құралдарын сауатты әрі жауапты енгізу – заманауи жоғары білім берудің басты талаптарының бірі. Университет ұжымы бұл бағыттағы жұмысты жүйелі түрде жалғастыруға ниетті.

Бейкүт БАЛҒЫШЕВА,
Жалпы және бейорганикалық химия кафедрасының доценті, х.ғ.д.

Жалпы, қазіргі уақытта түбі бір түркінің бірлесу, жоғын түгендеу жолында байланыстары тек саяси-экономикалық тұрғыда ғана емес, әдеби-мәдени шараларда да кең көрініс табууда.

Түркі халықтарына ортақ эпикалық мұралар сараланды

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да Қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы және А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедраларының ұйымдастыруымен «Түркі эпосының типологиясы мен циклдену үдерісі: құрылымдық және поэтикалық сабақтастық» тақырыбында халықаралық ғылыми дөңгелек үстел өтті. Жиынға Қазақстан, Әзірбайжан, Өзбекстан, Қарақалпақстан ғалымдары қатысты. Негізгі спикер ретінде Әзірбайжан Республикасы ҰҒА Фольклор институтының ғылыми қызметкері, ф.ғ.к., доцент Кумру Шахрияр ғылыми баяндама жасады. Дөңгелек үстел барысын ф.ғ.к., доцент, Қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының меңгерушісі Самал Дәрібаев жүргізіп отырды.

Жиынға факультетіміздің тілші-әдебиетші ғалымдарымен қатар, ҚР ҰҒА М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты Қолжазба және текстология орталығының жетекші ғылыми қызметкерлері, филология ғылымының кандидаттары Пакизат Әуесбаева, Жұмашай Рақыш, Сейілбек Сәкенов қатысты. Негізгі баяндама түркі халықтарының ортақ мұрасы болып табылатын «Қырымның қырық батыры» дастанына арналды. Ғылыми дөңгелек үстел ұйымдастырудағы мақсат – түркі халықтарына ортақ эпикалық мұраларды заманауи теориялық-әдіснамалық тұрғыдан талқылау, эпикалық мұраларды типологиялық жүйелеу мен циклдену табиғатын ғылыми тұрғыдан саралау болды.

Жалпы, бұл циклдегі мұраларды қазақ ғалымдары біршама зертте-

ген. Қаншама ғылыми еңбектер, монография, оқулықтар жазылған. Дегенмен әзірбайжандық ғалымның бұл дастанға қызығушылық танытып, тер төге ізденуі қазақ ғалымдарын сүйсінтті. Дөңгелек үстелге осы мұраның тікелей зерттеушілері қатысып, әзірбайжандық ғалым тарапынан қаперге алынбаған кей тұстарын сараптап, ақыл-кеңестерін қосуы ғылыми жиынның маңызын арттыра түсті. Сұрақтар қойылып, жауап алынды. Өз кезегінде әзірбайжан ғалымы да қазақ ғалымдарына сұрақтар беріп, ғылыми ақпараттарын толықтырды.

Қазақта «Су үзілсе де, сүйек үзілмесін» деген әдемі қанатты сөз бар. Бұл жиын түркі халықтары байланысының тағы бір тамаша дәлелі болды.

Жиын соңында құрметті қонағымызға әсерлі баяндамасы үшін сертификат табысталды.

Бақытгүл РАЙХАНҚЫЗЫ,
А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының профессор м.а., ф.ғ.к.

Цифрландыру үдерісі үдеген сайын еңбек нарығы да өзгеруде. Бүгінгі таңда диплом емес, нақты дағдылар, икемділік пен цифрлық сауаттылық бағаланатын кезең қалыптасты. Осындай жағдайда жоғары білім беру жүйесі қандай бағытта дамуы тиіс? Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ докторанттары осы сұраққа ғылыми жауап іздеуде.

Философия және саясаттану факультеті Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының 1-курс докторанттары «Жасанды интеллект негізінде еңбек нарығына дайын маман қалыптастыру: факультет түлектерінің кәсіби құзыреттерін талдау» тақырыбында жүйелі ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуде. Бұл бағыт бүгінгі күннің ғана емес, болашақтың да өзекті мәселесі. Зерттеу БҰҰ-ның Тұрақты

ЖИ дәуірінде маманға қандай талап қойылады?

даму мақсаттарының 8-ші бағыты – «Лайықты жұмыс және экономикалық өсу» аясында қолға алынды. Аталған мақсат экономикалық өсімнің сапасын арттыруды, жастардың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуді және еңбек нарығында тең мүмкіндіктер қалыптастыруды көздейді. Осы тұрғыдан алғанда, білім беру жүйесінің рөлі бұрынғыдан да маңызды.

Қазіргі еңбек нарығы түбегейлі трансформация кезеңі бастан кешіруде. Жасанды интеллект, автоматтандыру және үлкен деректер технологиялары дәстүрлі кәсіптердің мазмұнын өзгертіп, жаңа мамандықтардың пайда болуына ықпал етуде. Бұл «өмір бойы білім алу» қағидатын алдыңғы межеге шығарып, кәсіби тұрақтылық ұғымын қайта қарастыруды талап етеді.

Осы өзгерістерге жауап ретінде жүргізіліп отырған зерттеу жұмыстары түлектердің кәсіби құзыреттерін жаңа талаптар тұрғысынан бағалауға бағытталған. Бүгінде жұмыс берушілер үшін тек теориялық білім жеткіліксіз. Олар деректермен жұмыс істей алатын, цифрлық құралдарды меңгерген, сыни ойлайтын және өзгермелі ортада тиімді әрекет ететін мамандарды қажет етеді.

Зерттеу барысында түлектердің құзыреттері бірнеше негізгі бағыт бойынша сарапталуда. Атап айтқанда цифрлық сауаттылық деңгейі, коммуникациялық дағдылар, аналитикалық ойлау қабілеті, кәсіби бейімделгіштік және құқықтық мәдениет деңгейі кешенді түрде қарастырылуда. Бұл – маманның тек білімді ғана емес, бәсекеге қабілетті тұлға ретінде қалыптасуын қамтамасыз ететін негізгі факторлар.

Ерекше назар аударылатын мәселелердің бірі – жастардың еңбек құқығын білуі мен құқықтық сауаттылығы. Лайықты жұмыс ұғымы тек табыспен шектелмейді. Ол қауіпсіз еңбек жағдайын, әлеуметтік кепілдіктерді, кәсіби дамуға мүмкіндік беретін ортаны және адамның өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндігін қамтиды. Сондықтан құқықтық мәдениет – заманауи маманның ажырамас бөлігі.

Жасанды интеллект бұл үдерісте тек технология емес, білім берудің жаңа философиясын қалыптастырушы фактор ретінде көрінеді. Ол білім алушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу траекториясын дараландыруға, кәсіби бағдарды нақтылауға және еңбек нарығындағы өзгеріс-

терге алдын ала бейімделуге мүмкіндік береді.

Бұл зерттеудің басты ерекшелігі – білім беру мен еңбек нарығы арасындағы алшақтықты азайтуға бағытталған ғылыми негізделген тәсілдерді ұсыну. Яғни мәселе тек «не оқыту керек» дегенде емес, «қалай және қандай нәтижеге бағыттап оқытқан абзал» деген сияқты терең деңгейде қарастырылуда.

Демек, жасанды интеллект дәуірінде маман даярлау тек білім беру саласының міндеті емес, ол ұлттық экономиканың, әлеуметтік тұрақтылықтың және адами капитал сапасының негізгі көрсеткішіне айналып отыр. Тұрақты даму мақсаттарының 8-ші мақсатына қол жеткізу, ең алдымен, осындай жаңа формациядағы мамандарды даярлаумен тікелей байланысты.

Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының 1-курс докторанттары

Сакура саясындағы сырласу

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «ҚазҰУ сакурасы: сезімге толы көктем» атты бірегей арт-резиденцияның салтанатты ашылуы өтті.

Мәдени шара ұлттық құндылықтарды насихаттауға және жастардың шығармашылық әлеуетін қолдауға бағытталған. Жоба бейнелеу өнері, поэзия және Наурыз мейрамының философиясын бір арнаға тоғыстырды.

Арт-резиденцияның басты оқиғасы университет қалашығының көрікті аумағында ұйымдастырылған ашық аспан астындағы көрме болды. Экспозиция табиғи ландшафтпен үйлесім тауып, бейнелеу өнері, графика және заманауи дизайн саласында маманданған талантты студенттердің жұмыстарын ұсынды. Жас суретшілер өз туындыларында қазақ халқының дәстүрлерін, ұлттық киімдердің әсемдігі мен жаңғыру нышандарын шебер көрсете білген.

Көрмеге келушілер бұл жоба өткен күннің бай мәдени мұрасы мен қазіргі жастардың батыл көзқарасы арасындағы тығыз байланысты терең сезінуге мүмкіндік беретінін атап өтті.

Сондай-ақ «ҚазҰУ – сезімдер тоғысы» атты поэзия сағаты мерекеге ерекше атмосфера сыйлады. Оған әдебиетке әуес студенттер қатысты. Ашық аспан астында махаббат, адалдық, туған жер мен өмірлік бағдарлар туралы классикалық шығармалар мен төл туындылар оқылды.

Ұйымдастырушылардың айтуынша, бастама университеттің қоғамдық-мәдени өмірін жандандырып қана қоймай, студенттердің рухани дамуына ықпал етіп, олардың бойында нәзік эстетикалық талғамды қалыптастырады. Сонымен қатар арт-резиденция жас таланттарға өздерін танытуға және заманауи әлем жағдайында ұлттық мәдениетті терең түсінуге мүмкіндік берді.

Гүл БАЯНДИНА

